

Amerikanska presidentvalet avgörs med knapp marginal

— Från G-P:s speciella medarbetare —

New York: Ingen som är det minsta vidskeplig behöver någonsin ha lyst ringaste tvivel om det, som alla säger nu: att årets amerikanska presidentval kommer att avgöras med mycket knapp marginal. Även när Jimmy Carter i somras ledde med tio poäng eller mer i pejlningen mot Gerald Ford kunde den sätter sin lit till gamla

märken sagt, att detta inte skulle hända, oberoende av vad som esades under den långa kampanjen. En bläck tjugo år tillbaka av tiden borde varit nog. Eisenhower vann i ett av alla förutsett sk jordskred 1956 över Adlai Stevenson, med 35 milj röster mot 26 milj. Så mycket knappare blev det än senare, då John F Kennedy slog Richard Nixon med minsta tänkbara marginal, 34,2 milj röster mot 31,1

Och så har det fortsatt sedan dess — varannan gång jättesegrar, varannan gång vinstar så här nära, att de avgjorts först på mållinjen och nästan av målkameran. Lyndon Johnson formigen begravde republikanerna 1964 genom sin seger över Barry Goldwater med 43 milj. röster mot 27 milj. Helt annorlunda blev väljarslaget 1968, då Richard Nixon gjorde sin politiska comeback och besegrade Hubert Humphrey med 31,8 röster mot 31,3 milj.

Och sedan kom då nästa jordskred 1972, då Nixon fick 47 milj. röster mot demokraten George McGovern 29 milj. — och så gick det ändå som det gick för honom.

eller åtminstone föredrog var rätte mannen i Vita Huset. Nästan hälften av Carters anhängare bland de utfrågade medgav, att de hade sina tvivel, och likadant var det ställt bland 40 procent av forandhängarna.

ra sista kampanjveckans kraftanstängning, framför allt ett kostsamt bombardemang av valjarna med betalda TV-reklamer i nyckelstater, där det står och väger — Fords män har enligt uppgift avsatt hela 40 procent av alla sina pengar för denna slutspurt — och inte heller att alla tidigare pejlningar plötsligt börjat tillmätas allt mindre utslagsvärdiga betydelse.

på mycket länge, kanske vankelmödigare än någonsin i historien. Det skall mycket mindre till än vanligt för att rubba en sådan mindre trovärdig anhängare av Carter eller Ford på valdagen. Då en vecka återstod till valet föreföll det enligt Scammon alltför sent om Carter låg något före presidenten i valjarnas gunst. Men han tyckte sig förmå att svaga strömning till Fords förmån och vågade sig inte på att bedöma dess effekt på valdagen — om den skulle räcka till för att Ford skulle gå om sin rival på själva mållinjen, som Truman gjorde mot Thomas Dewey 1948 och Humphrey så när hade lyckats med i enighet med Nixon 20 år senare.

Slog slint

Trumans totalt oväntade seger över Dewey 1948 var senaste gången de amerikanska opinionspejlarna slog alldeles slint. När vallokalerna stängts landet runt, dröjde det ända till fram på middagen nästa dag innan utgången förelåg fullt klar, och ett klassiskt fotografi är det som visar den brett leende segerherren Truman svingande ett exemplar av Chicago Tribune med jätterubriken "Dewey segrare" tvärs över hela sin första sida.

Sedan den gången har pejlning-metoderna gradvis förfinats, men ju knappare förspåningen är, desto mer betydelse naturligtvis ändå den feltmargin som ligger inbyggd i varje försök att på svaren från några tusental utfrågade — eller ibland ändå färre — utslags hur tiotals miljoner väljare kommer att ställa sig.

Totalt fiasko

Ett ännu svårare bakslag inträffade 1936, då tidskriften Literary Digest gjorde totalt fiasko med förutsägelsen att Franklin Roosevelt skulle bli besegrad av sin republikanska motsändare Alfred Landon.

Roosevelt segrade den gången med 62,5 procent av rösterna mot endast 37,5 för Landon, men Literary Digest hade på basis av 2,4 miljoner svar på 10 miljoner utslagsfrågeuppgifter kommit fram till det rakt motsatta resultatet, att Landon skulle vinna med över 57 procent mot mindre än 43.

DAGENS LURIE

dock alltid med kraftig överskattning av den republikanska röstandelen.

Reservationer

Fiaskot för Literary Digest tilldrog sig samtidigt som George Gallup och Elmo Roper, ett par av de senare årtiondens förnämsta opinionspejlare, började sin verksamhet med utfrågning av betydligt mindre, men noggrannare utvalda grupper. Grund-

felet i Literary Digest förtärliga enkät 1936 var att frågeformulären sändes ut till bilägare, telefonabonnenter och tidskrifternas egna prenumeranter. Listan upptog därför i depressionens Amerika en alldeles på tok för stor andel personer i högre inkomstlagen för att ge något pålitligt tvärsnitt av väljarkåren.

Med undantag för felträppet för 1948 har pejlarna sedan dess i stort sett kommit fram till de rätta utslagen. Men ju knappare

marginalen är i ett val, desto större är naturligtvis riskerna att det skall slå fel. Detta är ett av skälen till att de flesta pejlare numera omger sina rapporter med omsorgsfulla reservationer och framförallt under valkampanjerna inte framställer dem som några förutsägelser, endast som en beskrivning av väljarströmningen vid tidpunkten för utfrågningen.

Sven Ahman

"Photo finish"

Vad som står i tur den här gången är med andra ord återigen en "photo finish", som det heter på amerikansk kapplöpningsslang. Någon vetenskaplig grund för denna sanning av knappa och överlägsna segrar lär inte kunna uppstå. Men så kan ju inte heller de dunkelrövande katolska teologer hitta förklaringen till denna säkra regel, som till gädda för kardinalen: att det är en mager kaval, som blir vald varannan gång, en välködd varan-

Tvivel

Som om inte detta var nog för att etablera ovissheten om utgången, avslöjade pejlningen i Time, att det i båda lägren alltför fåns betydande tvivel om att den kandidat man stannat för

Mindre fasta i tron

AV USA:s mest ansedda politiska analytiker har en man som Richard Scammon just påpekat att det slags djuplodningar som Time-pejlningen är ett exempel på, visas att väljarna den här gången är mindre fasta i tron än

Kissingers medarbetare till Genève

Genève (AP): En av utrikesminister Henry Kissingers närmaste medarbetare, William Schaufele, anländer på lördagen till Genève för att stärka Storbritanniens auktoritet vid Rhodesiaöverlägsningarna samtidigt som de brittiska organisationerna grubblade över hur man skulle bryta dödläget vid konferensen. Britiska tjänstemän uppger på lördagen att man anser det skulle vara förnuftigt att låta en fredsstyrka från olika samväldesländer med såväl svarta som vita förband ta över vissa säkerhetsfunktioner i Rhodesia under övergångsperioden från vitt till svart styre.

Höga brittiska sagesmän som meddelade detta på lördagen förklarar att brittiska ordföranden Ivor Richard också hade andra kompromissförslag för att häva dödläget mellan de svarta ledarna och premiärminister Ian Smiths regering.

Jorden runt

Tryckfel på julmärke

Köpenhamn (TT-REB): Grönlands julmärke har i år för första gången text på grönländska. Men ordet för god jul, juulissioruarit, har blivit felstavat — det saknar det ena u-et i början. Märkeskommittén tröstar sig med att märket nu kan bli ett värdefullt samlarobjekt.

Vädjan om stöd till Akropolis

Åten (TT-REuter): En vädjan om internationellt samarbete för att få ihop närmare en halv miljon kr för att rädda en del av mästerverken på Atens Akropolis har framställts av den grekiske kulturministern Konstantin Tripanis vid Unescos generalförsamling. Han sade att hans regering gjorde allt vad den kunde för att rädda Akropolis men att Grekland behövde internationell hjälp för att kunna göra det. Han föreslog att vissa byggnader eller delar av dem kunde "adopterats" av någon nation eller institution.

Annemarie Regner

Hon förlorade matchbollen

Bonn (G-P): I det västtyska valet nyligen förlorade socialdemokraterna positionen som förbundsdagens största parti. Det innebär att den populära kvinnliga förbundsdagspresidenten fru Annemarie Regner får säga ner från talmanstolen, där hon med stor skicklighet och kvinnlig inlevelseförmåga president sedan 1972.

Förlusten av presidentposten gör mig uppriktigt om, förklarade hon härom dagen i en TV-intervju. Men sin plats i parlamentet, som hon tillhört i 23 år, behåller hon förstås — hon flyttar bara o ner i salen i förbundsdagshuset vid Ehren. Fru Regner var tidigare privatsekreterare hos den socialdemokratiske partiledaren Kurt Schumacher — från "år noll" 1945 ända till Schumachers död 1952. Det var Schumacher som grundade det nya SPD efter andra världskriget.

Nu ämnas presidenttjänsten i förbundsdagshuset av en man från CDU/CSU, som i valet blev största parlamentsfraktion. Troligen blir det före CDU-ledaren Rainer Barzel.

Fotbollsmatch under nordpolsis

Portsmouth (AP): I flera dagar var den brittiska atomubåtsen Sovereign försvunnen under nordpolsisen. På torsdagen kunde den stolta brittiska flottan meddela vad besättningens egenförelåg gjorde. Den väntande den nordligaste fotbollsmatchen någonsin. Matchen spelades precis på Nordpolen, så rekordet är oslagbart. Matchen gick i —34 graders kyla i lördags, men inte förrän i onsdags kväll tillät de atmosfärska förhållandena att ubåten fick kontakt med hembasen för att meddela att man levde och hur fotbollen gick.

Ramle en skamfläck för ett land som säger sig vara humanistiskt

— Från G-P:s korrespondent —

Tel Aviv: Intill landsvägen just utanför Ramle, mellan Tel Aviv och Jerusalem, ligger ett dystert byggnadskomplex omgivet av betongmurar, taggtråd och höga vaktorn med strålkastare och personal beväpnad med automatvapen; som en sorts minialcatraz. Inget lättar upp den hotfulla fasaden på fängelset i Ramle, mest känt för att den

nazistiske krigsförbrytaren Adolf Eichmann hängdes där 1962. Man har farit förbi fängelset ett otal gånger och undrat över hur det kan se ut på insidan — men med olust skjutit undan tankarna. Man har bara registrerat förvåning över att det Israel, som berömmar sig för sin humanistiska människosyn, driver ett inhumant fängervårdssystem.

Till skillnad från Israel har vi i Sverige en intensiv kriminalvårdsdebatt, vi vet en hel del om förhållandena i svenska fängelser. Det kan vara intressant att som kontrast ta en snabbtitt på Ramle, Israels Kumla. (Ramle är inte Israels enda slutna anstalt, men i andra sidan finns många öppna anstalter med mindre spridd regim.)

I centralfängelset i Ramle förvaras majoriteten av kriminella i Israel som dömts till fem års straffarbete eller mer. Rån och väldtäkt kan ge upp till 14 år, väpnat rån och mord upp till livstid. Förutom de som dömts i civila domstolar sitter i Ramle både judar och araber som dömts för sabotage eller terroristdåd.

Allt som allt finns det ungefär 600 fångar i Ramle, inklusive personer som häktats för grova brott. De värdas av 200 man vaktpersonal. Ett 40-tal läkare, psykiatriker, lärare och socialarbetare kommer in på deltid.

Fängelset är uppdelat på tre paviljonger, en allmän paviljong för dömda fångar, en separat avdelning för terroristister som inte är israeliska medborgare, majoriteten palestinier och en mindre hård avdelning för häktade. De häktade bär civila kläder, får skriva hur många brev de vill och ta emot ett besök i veckan. Dömda fångar har grova rödbruna fängelsekläder, får sända brev och ta emot bok varannan

vecka. Förhållandena i terroristpaviljongen liknar dem i den allmänna paviljongen, men tvångsarbodheten är större och enligt svenska förhållanden skrämmarna. En normal cell rymmer tolv personer, terroristerna får tränga ihop sig ännu mer. De flitiga och anpassliga kan flyttas till celler med mellan fyra och sex fångar. Dessa får både madrasser, filtår och lakan.

Fångarna stiger upp halv sex, tvättar sig och får en kopp te före första uppställning och räkning klockan sex. Därefter får man frukost, och mellan sju och halvåtta promenad på en taggtrådsomgärdad rastgård. Sedan pågår arbetsdagen till klockan två på eftermiddagen med en femton minuters terast klockan tio. Arbetslösa är mindre än en svensk krona om dagen.

Föga lockande portioner

Lunch är klockan två, och maten nästan identisk med arméns, rikliga om föga lockande portioner. Kvart i tre är nästa uppställning för kontroll, och där efter kan fångarna röra sig fritt inom paviljongen, gå till bibliotek eller delta i undervisning i hebreiska, arabiska eller bibelkunskap eller matematik.

Ett hundrafemtio av fångarna är analfabeter, huvudsakligen av klientslaget har grundskoleutbildning. Gymnasie- eller universitetsutbildade är sällsynta i Ramle. (Man frågar sig om bättre utbildade kriminella får bättre

fängelsevård än o- eller lågutbildade och svaret blir ja.)

Klientelet i Ramle får chans till viss yrkesutbildning. Fängelset har ett tryckeri, ett snickeri, en lasverksstad, ett skrädderi,

Staffan Hultman

i TEL AVIV

en slöjverksstad och producerar plånböcker och väskor av plast. Men återanpassningen av straffade är inte lättare i Israel än i Sverige, återfallsiffran är därför hög.

Förhållandena i Ramle-fängelset beskrivs av journalisten Baruch Nadel i fredagens nummer Jerusalem Post. Nadel skriver att efter en dag i fängelset känner man den undertryckta spänningen, bitterheten mot fångarna. De har inte mycket annat att se fram emot än kanske tio, tjugo eller trettio år i Ramle.

Ute efter 20 år

Livstid betyder i Israel teoretiskt för alltid, men domen kan omvandlas till tidsbestämd och myndigheterna kan dra av en tredjedel av strafftiden för gott uppörande. Ett livstidsstraff omvandlas inte till trettio år och en fånge som sköter sig kan alltså vara ute efter tjugo.

Fångar kan få en eller två dagars permission var tredje månad, om de dömts till upp till tio år — men först sedan de avtjänat en tredjedel av strafftiden. Det skall då inte "löna sig" att rymma.

En fånge med längre straff än tio år får permission först efter halva strafftiden och en livstidsfånge ingen alls. Man förväntar sig knappast över hopplöshet och desperation hos långtidsklientelet.

Chockad

Avdelningschefen Elias Deriniter sade till Jerusalem Post att den som kommer till Ramle första gången är chockad.

— Vi hade en livstidsfånge som vägrade äta, vägrade tala, kastade avföring på fångvaktarna. Jag sade till psykiatern att det var en övergående period. Efter sex månader lugnade han sig.

— Men under sex månader fick han inte ta emot besök, inte höra radio eller se television. Han försökte hänga sig, och vi fick skära ner honom två gånger. Naturligtvis ger vi inte fångarna rep, fortsatte Deriniter, men de kan ju göra provisoriska rep av nästan vad som helst.

I jämförelse med Ramle ter sig svenska fängervårdsanstalter som rena paradiset. En långtidsfånge i Ramle har knappast någon chans till mjuk återanpassning till samhället, till frigång, till friggivning under övervakning. Förhållandena i Ramle-fängelset speglar den vida sociala klyftan i Israel, den

gapande avgrunden mellan utbildad och väutbildad.

Skamfläck

Förhållandena i Israel är olika dem i Sverige, resurserna långt knappare. Ända förvånas man över att Ramle finns kvar långt in på 70-talet, att det inte pågår någon debatt om kriminalvården. Ramle är visserligen bara en sektor inom den israeliska fängervården, men den är en skamfläck för ett samhälle som kallar sig humanistiskt.

Fängervården i Israel är starkt föråldrad och speglar en strängare uppfattning om brott och straff än t ex den svenska kriminalvården. Mentaliteten bakom Ramle avslöjas i det uttalande fängelsedirektören gjorde för Jerusalem Post:

— Jag besökte nyligen ett fängelse i Europa. De flesta fångarna hade enmansceller och allt var häpnadsväckande rent (21-manscellerna i Ramle är byggda för fyra man och de sanitära förhållandena är därefter.)

— det europeiska fängelset finns det nästan en vaktkonstapel för varje fånge, vi har en på tre. Men relationerna där är mer ansträngda och graden av spänning är farligt hög.

Detta är en egendomlig observation mot bakgrund av förhållandena i Ramle, som Nadel belyser väl. Fängelsedirektören kan knappast ha gjort någon djupdykning inom sitt gebit.

Staffan Hultman

I MORGON ÖPPNAR VI PÅ TEATERGATAN 19

Kurser för alla — alla kvällar

Svenska Jiu-jitsu-förbundet

Göteborgs Judo- och Jiu-jitsu-skola

Telefon efter måndag kl. 11.00: 200 700

BUDO-CENTRUM AB

Spec.-affär för Judo • Jiu-jitsu • aikido • kendo • karate

öppnar på TEATERGATAN 19 - Tel. efter månd. kl. 11: 200 700

SPOLA inte våra pangpriser!

100% rabatt på badrumsskåp, badrumsmöbler, toalettpappershållare, handdukshängare, tandborstställ m.m. från de ledande fabrikanterna

SVEDBERGS, HAFA och MILLER

100-tals skåp att välja på. Se också vår annons i gårdagens tidning!

STOR VVS-MARKNAD IDAG Söndagsöppet 12-16

Fröfästegatan 95 • Göteborg • Högsbo norra Industrimråde.

Om du köper för över 100:— så får du en halkskyddsmatta för bad- o. duschkar etc. PÅ KÖPET!

Erbud. gäller l.o.m. tisd. 2/11. Då har vi kvällsöppet till kl. 20.